Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	T. Stelpstra	Datum	24 januari 2023
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	10785310
E-mail	tjeerd.stelpstra@utrecht.nl	Onderwerp	Analyse en integrale aanpak overlast plein onder het Bollendak
Bijlage(n)	2	Beleidsveld	Openbare Orde en Veiligheid

Geachte leden van de raad,

Verschillende keren hebben we u geïnformeerd over de hardnekkige ‘problematiek op het plein onder het Bollendak’. Gedurende een langere periode is hier sprake van ernstige overlast, intimidatie en toename van crimineel gedrag zoals winkeldiefstallen, zakkenrollerij en een aantal steekincidenten[1]. Passanten, bewoners en ondernemers in dit gebied ervaren stevige overlast en voelen zich geïntimideerd. Wij hebben aangegeven dat verschillende groepen personen een aandeel hebben in deze overlast en het criminele gedrag en dat wij daar een passende (persoonsgerichte) aanpak op inzetten. Dit doen we in nauwe samenwerking met politie, het Openbaar Ministerie, partners uit het stationsgebied én verschillende hulpverleningsorganisaties.

Sinds een aantal maanden is de inzet, waaronder extra (continu) toezicht en handhaving door politie en gemeente, op het plein onder het Bollendak flink geïntensiveerd en is er een verblijfsontzeggingsgebied ingesteld in het stationsgebied. Dit heeft in positieve zin bijgedragen aan het verminderen van de overlast en het criminele gedrag op het plein onder het Bollendak. U begrijpt gezien de beperkte capaciteit bij politien en toezicht en handhaving, het niet mogelijk is om deze extra inzet permanent vol te houden omdat het ten koste gaat van de reguliere inzet op andere plekken in de stad. De afgelopen periode is de extra inzet van politie en toezicht en handhaving dan ook afgebouwd en wordt nu extra meegenomen in de reguliere rondes.

De problematiek in de omgeving van het stationsgebied is hardnekkig en hier is geen eenvoudige oplossing voor. Dat heeft u ook kunnen horen tijdens de Raadsinformatiebijeenkomst van 20 december jl. over dit onderwerp. Tijdens deze bijeenkomst heeft Bureau Beke een presentatie gegeven over een uitgevoerde analyse van de overlastproblematiek in het stationsgebied. Wij sturen uw raad hierbij de analyse en de presentatie van bureau Beke toe.

We zijn alert op het verplaatsen van de overlast. We zien nu bijvoorbeeld dat een deel van de overlastgevers zich heeft verplaatst naar Lombok. Daar passen we de inzet op aan door mee te ‘bewegen’ met de overlast en tegelijkertijd in te zetten op een duurzame oplossing waarvoor de analyse van Bureau Beke de nodige handvatten geeft.

---

[1] Winkeldiefstal groeit in 2022 met 33% ten opzichte van vorig jaar. Binnenstad kent het hoogste aantal winkeldiefstallen (toename 48%). Zakkenrollerij verdubbelt in 2022 (116%). In de Binnenstad is het aantal gevallen ruim 2,5 keer zo groot als vorig jaar (+174%). De buurt die hierbij het meest opvalt is Hoog-Catharijne/NS/Jaarbeurs, waar het aantal gevallen van zakkenrollen drie keer zo groot is. In bijgevoegde analyse is de oplopende trend van incidenten onder het Bollendak te zien.

Analyse van de problematiek

Op basis van open bronnen, data van de politie (verbalen) en gesprekken met professionals (verhalen) heeft bureau Beke in de analyse een beeld gegeven van de incidenten, de doelgroepen die de overlast veroorzaken en concrete aanbevelingen.

De analyse geeft een scherpe beschrijving van de toegenomen overlast op het plein onder het Bollendak. Daarbij is uitgebreid gekeken naar verschillende vormen van overlast, afkomstig van verschillende (groepen) personen waarbij de volgende vier doelgroepen naar voren komen als overlastgevers: lokale dak- en thuislozen, lokale jeugd, Oost-Europeanen en overlastgevende vreemdelingen. Zie bijgaande analyse voor het beeld van de overlast. In de analyse is in het bijzonder aandacht gegeven aan de problematiek van overlastgevende vreemdelingen, omdat deze groep het grootste aandeel heeft in de overlast. Het Rijk was (naast de gemeente) opdrachtgever van de analyse. Het Rijk heeft gevraagd naar verbetermogelijkheden in de landelijke asiel- en vreemdelingenketen omdat er vergelijkbare overlast speelt op meerdere locaties in het land.

Er is een aantal stevige uitdagingen die spelen bij de aanpak van overlastgevend en crimineel gedrag door vreemdelingen. We zien daarin veel onbekende en wisselende gezichten, de taalbarrière speelt hierin een rol en het is vaak moeilijk om personen te identificeren. De problematiek wordt in de analyse geduid waarbij ook helder wordt dat het probleem, als we de krachten van betrokken partijen stevig bundelen, effectiever kan worden aangepakt.

Utrechtse aanpak

Onze Utrechtse aanpak, waarbij grenzen stellen en perspectief bieden hand in hand gaan, gebruiken we ook voor dit vraagstuk als basis. Waarbij we zorg en begeleiding bieden aan wie dat nodig hebben en daar recht op heeft. Tegelijk treffen we ook maatregelen om grenzen te stellen aan overlastgevend en crimineel gedrag. Voor wat betreft de groep overlastgevende en criminele vreemdelingen uit veilige landen van herkomst is nauwe samenwerking met het Rijk en de daaraan verbonden uitvoeringsorganisaties noodzakelijk. Het Rijk is namelijk verantwoordelijk voor de asiel- en vreemdelingenketen. Verder kijken we naar de omstandigheden van de persoon en welke aanpak nodig en mogelijk is. Utrecht neemt haar verantwoordelijkheid voor de landelijke opgave van het opvangen van vluchtelingen. Om het draagvlak hiervoor te behouden is het ook van belang om grenzen stellend op te treden richting vreemdelingen met overlastgevend en crimineel gedrag. De landelijke aanpak (die tijdens de RIB door de nationaal coördinator is toegelicht) hierop is het sluitstuk.

Het betreft hier dus geen ‘Utrechts’ probleem, maar we kiezen wel voor een Utrechtse aanpak van zorg en veiligheid. Daarom is goede aansluiting op landelijke initiatieven essentieel en moeten we ook gebruik maken van afspraken en verbeterslagen die daar worden gemaakt. De landelijke opgave voor de komende tijd is om de krachten vanuit het bestuurs-, straf- en vreemdelingenrecht te bundelen en beter aan elkaar te verbinden. Zodra een vreemdeling met overlastgevend en crimineel gedrag in beeld is, willen we doorpakken en komen tot structurele oplossingen.

Verbeterkansen voor aanpak overlastgevende vreemdelingen
Bureau Beke heeft in de analyse verbeterkansen geïdentificeerd voor de samenwerking tussen de landelijke en lokale aanpak van overlast en criminaliteit van vreemdelingen. Voor de landelijke aanpak van vreemdelingen met crimineel gedrag wordt de aanhouding van een vreemdeling die zich schuldig heeft gemaakt aan een strafbaar feit als een momentum gezien om samenwerking tussen betrokken partijen te optimaliseren. Het is noodzakelijk om hen zo snel mogelijk maar zorgvuldig de procedure te laten doorlopen om te beoordelen of zij in aanmerking komen voor asiel en opvang in Nederland. Als dat zo is kan er ook passende hulp of begeleiding worden gezocht. Als duidelijk is dat een asielzoeker niet rechtmatig in Nederland verblijft, wordt ingezet op (gedwongen) terugkeer of overdracht aan de verantwoordelijke lidstaat.
Een snelle procedure geldt ook voor asielzoekers uit een veilig land van herkomst. Zij maken namelijk weinig kans op een asielvergunning. Op dit moment zetten de IND, politie, COA en de Dienst

Terugkeer & Vertrek zich in Ter Apel, binnen de bestaande kaders van wet- en regelgeving, in voor het slagvaardig en snel afhandelen van procedures van asielzoekers met een kansarme aanvraag en voor een persoonsgerichte aanpak van asielzoekers die overlast veroorzaken.

Zorg en/of begeleiding is voor personen die daar recht op hebben onderdeel van de aanpak. Verder verkennen we of begeleiding gegeven kan worden aan vreemdelingen die geen recht hebben op asiel met het oog op het eervol terugkeren naar het land van herkomst. Wat betreft ‘bekende overlastgevers’ zetten we samen met veldwerk in op meer persoonsgerichte aanpakken.

Verbeterkansen voor aanpak dak- en thuislozen en Oost-Europeanen
Net als op verschillende plekken in de binnenstad, is in het stationsgebied ook sprake van overlast van personen die dak- of thuisloos zijn. Het gaat om een gemixte groep van mensen die voor een deel wonen in Utrecht (zelfstandig of in een hostel) en voor een deel van buiten Utrecht komen. Soms ook gecombineerd met complexe meervoudige problematiek. De overlast gaat vaak gepaard met openlijk harddrugs- en alcoholgebruik. In de aanpak willen we de drempels om in openbare ruimte harddrugs te gebruiken verhogen, tegelijkertijd werken politie, gemeente en zorginstellingen samen om deze overlast te beperken én wordt ingezet op een persoonsgerichte aanpak op het snijvlak van zorg en veiligheid. We kijken hierbij ook naar best practices van andere steden en verkennen of een verbod op openlijk (hard)drugsgebruik andere steden helpt bij deze problematiek. Politie en veldwerk samen leiden gebruikers actief toe naar de inloop van de Stek waar ook een gebruikersruimte is voor drugsverslaafden. Verder zijn er afspraken gemaakt met de Hostels over het toestaan van gebruik op de kamers van de bewoners. Er is meer veldwerk (vanuit Jellinek, Lister, Leger des Heils en de Stek) ingezet op de groep gebruikers met als doel om hen te bewegen de beschikbare zorg te benutten en om harddrugs binnen te gebruiken. Veldwerk, handhaving en politie trekken zo veel als mogelijk gezamenlijk op om enerzijds grenzen te stellen aan de overlast en anderzijds passende zorg te bieden.

De groep Oost-Europeanen die overlast veroorzaakt binnen het stationsgebied is bekend bij handhaving en politie. Hier speelt alcoholverslaving een grotere rol. Wanneer personen uit deze groep beschonken zijn, is er sprake van agressief gedrag binnen de groep of naar handhavers. Ook hier is een (persoonsgerichte) aanpak van zowel zorg als handhaving op nodig. Voor deze groep speelt stichting Barka een grote rol. In samenwerking met Utrechtse MOBW instellingen, Volksgezondheid en politie helpt Barka EU-burgers weer aan het werk of leiden ze hen weer terug naar het land van herkomst. Zie verdere toelichting in de raadsbrief plan van aanpak EU-onderdanen in Utrecht. In het eerste kwartaal van 2023 komen we met een Utrechts Plan van Aanpak met intensivering van de aanpak van EU-burgers.

We hopen met deze Utrechtse aanpak, waarbij we dus vanuit een meersporenbeleid werken, de hardnekkige overlast- en criminaliteitsproblematiek in een deel van de Binnenstad aan te pakken, met oog voor ieders individuele problematiek.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,